

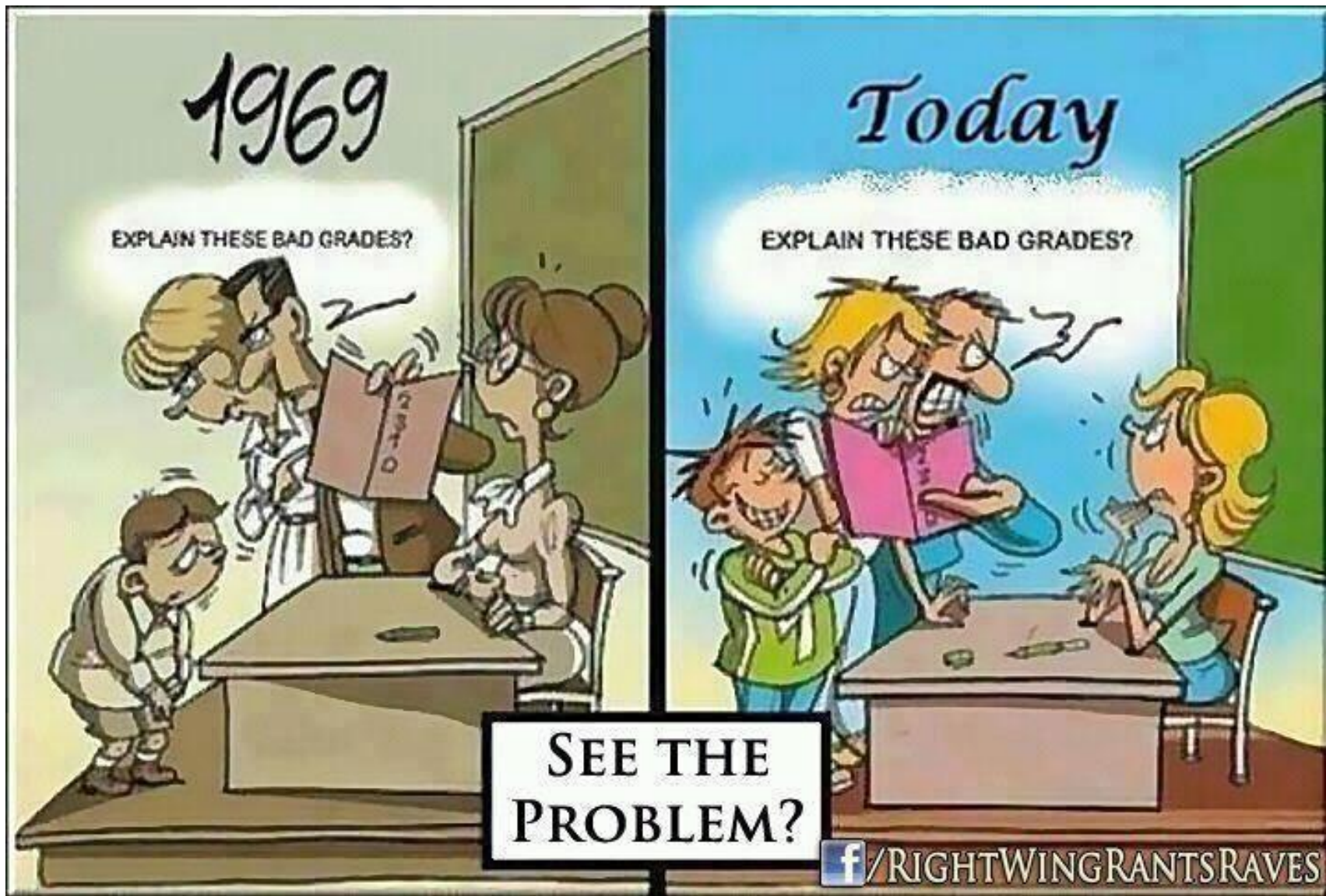
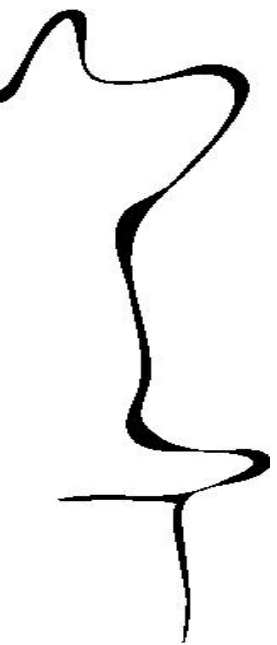
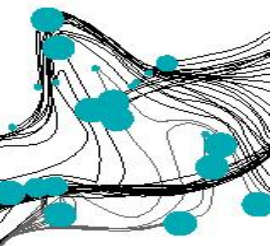
research ED
Amsterdam 2018

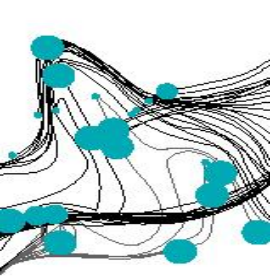
UNIVERSITY OF TWENTE

ResearchED Amsterdam 20 januari 2018

FORMATIEF TOETSEN INTEGREREN MET
DE DAGELIJKSE LESPRAKTIJK

Wilma Kippers
Christel Wolterinck

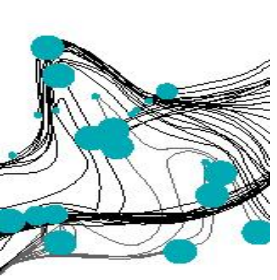

LEERDOELEN

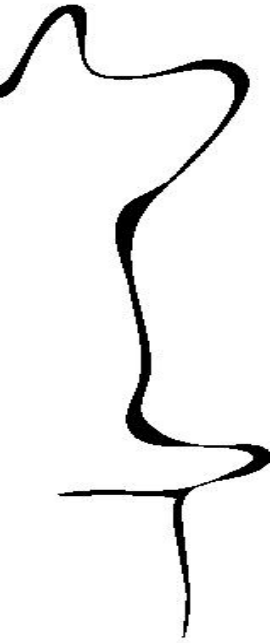
De deelnemers:

- Hebben inzicht in het concept formatief toetsen.
- Kennen de 5 strategieën van Assessment for Learning als een benadering van formatief toetsen.
- Krijgen inzicht in hoe formatief toetsen is in te zetten in eigen lespraktijken.

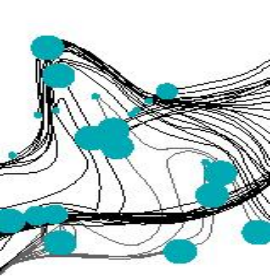

VOORKENNIS

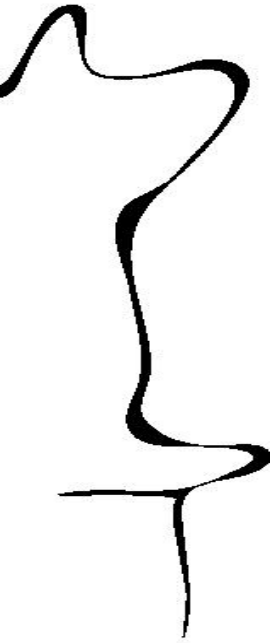

- Ga naar www.menti.com
- Gebruik de code **877258**

- Waar denkt u aan bij de term formatief toetsen?
Vul de eerste drie woorden in die in u opkomen

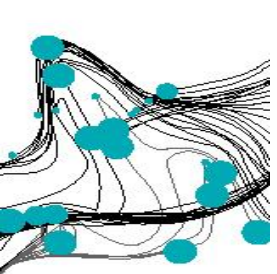
FORMATIEF VERSUS SUMMATIEF

Formatief toetsen is als de kok de soep proeft:
Gericht op de voortgang en ontwikkeling; moet er nog wat aan de soep worden toegevoegd?

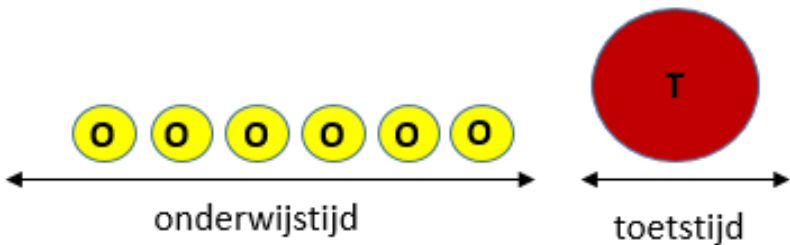

Summatief toetsen is als de klant de soep proeft:
Gericht op het toekennen van een oordeel; is de soep van voldoende kwaliteit?

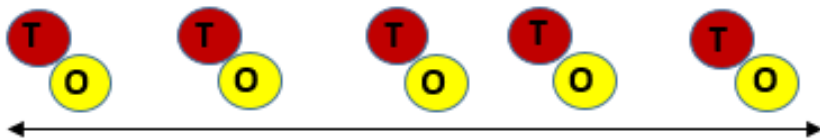
FORMATIEF TOETSEN

Ontwrichte verhouding toetsen en leren

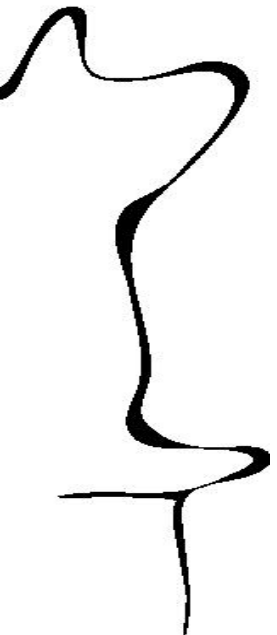

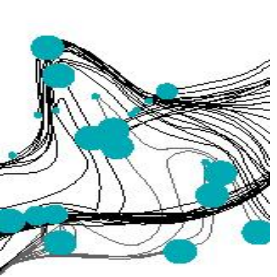
Formatief toetsen heeft als doel informatie te geven aan de docent en leerlingen over de mate waarin de leerstof al wel of niet beheerst wordt. Deze informatie kan worden gebruikt om het leerproces waar nodig bij te sturen

Integratie van toetsen en leren

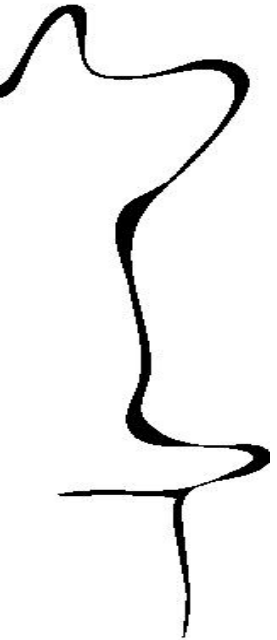
Toetsen zijn startpunt van leren!

FORMATIEF TOETSEN

- Definitie: het gebruik van toetsen om informatie te verkrijgen over het onderwijsleerproces om hier sturing aan te geven (Bennett, 2011; Black & William, 2009).
- Waarom belangrijk: kan leiden tot betere leerresultaten van leerlingen (Bennett, 2011; Black & William, 2009).
- Feedback speelt cruciale rol (Sadler, 1989; Van der Kleij, Vermeulen, Schildkamp & Eggen, 2015).

TOETSING

Informeel informatie verzamelen over het leerproces, bv.:
vragen in de klas,
discussies in de klas,
observeren
Assessment for learning

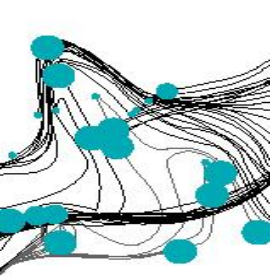
Formeel informatie verzamelen over het leerproces, bv.:
proefwerken, so's,
examens, externe
Toetsen
Opbrengstgericht werken

ASSESSMENT FOR LEARNING: 5 STRATEGIEËN

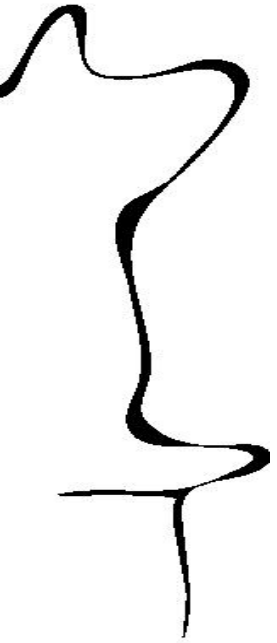
	Waar werkt de leerling naar toe?	Waar is de leerling nu?	Hoe komt de leerling daar?
Docent	Leerdoelen en succescriteria	Informatie verzamelen (bv. vragen stellen, klassikale discussie)	Feedback
Mede-leerling		Peer assessment	
Leerling		Self assessment	

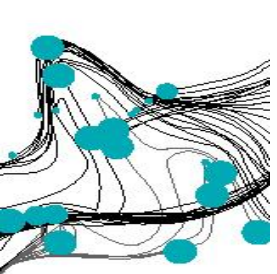
Figuur 1: Assessment for Learning (Black & Wiliam, 2009)

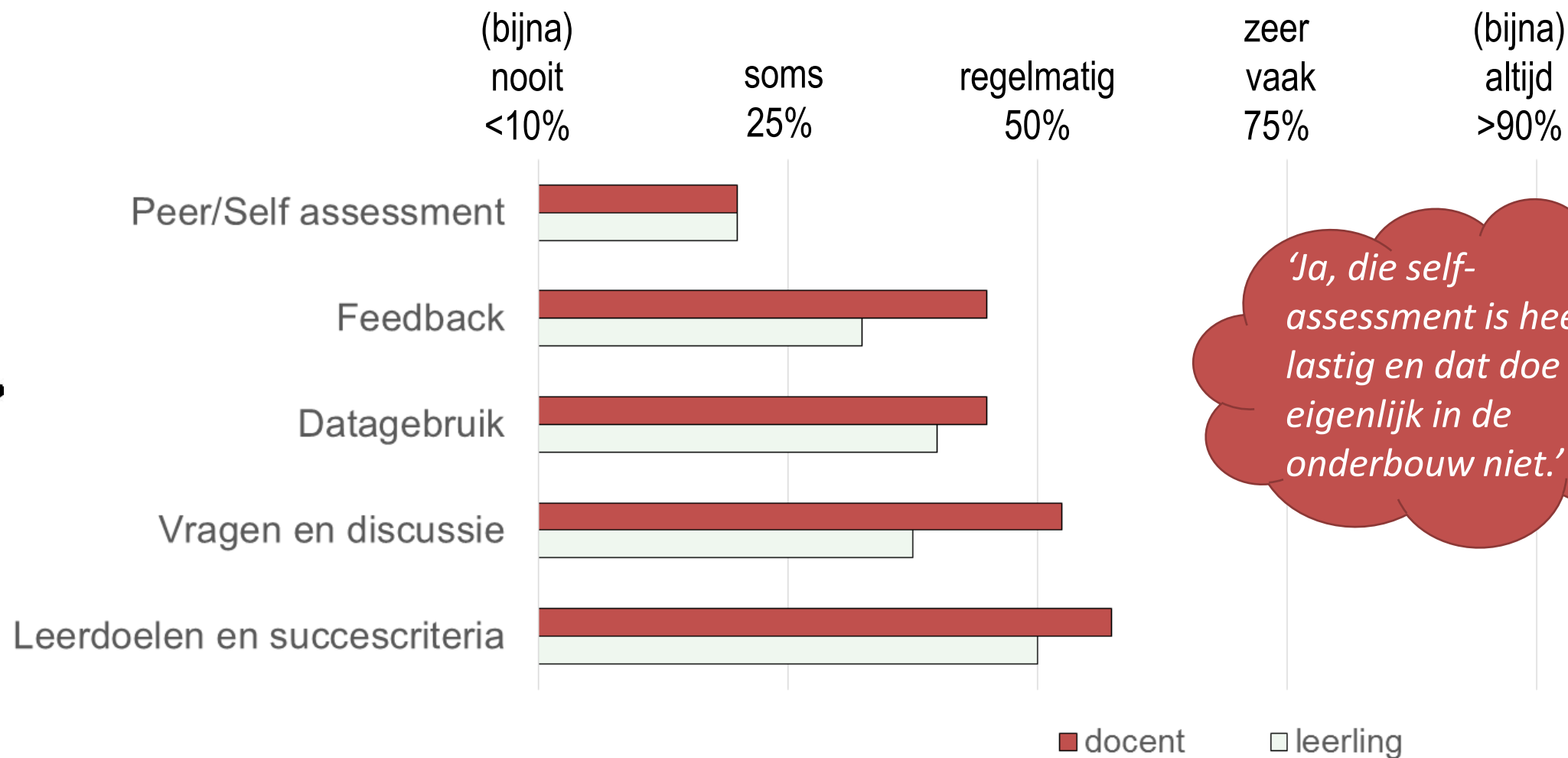
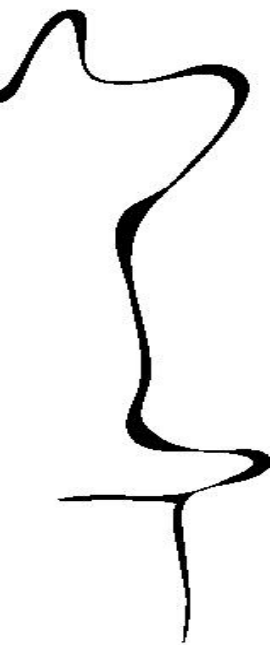
FORMATIEF TOETSEN IN EIGEN LESPRAKTIJK

- Vul de onderdelen 'datagebruik voor instructie' en 'peer en self-assessment' van de vragenlijst in (5 minuten)
- Vergelijk en bespreek de antwoorden
  - Sterke punten
  - Verbeterpunten

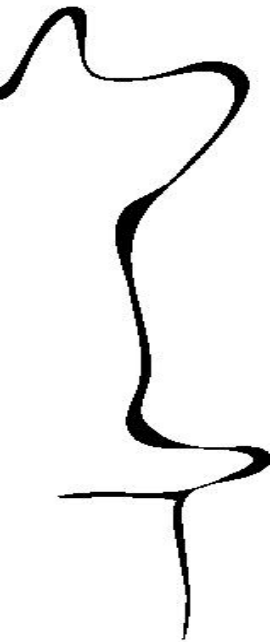

ONDERZOEK UNIVERSITEIT TWENTE

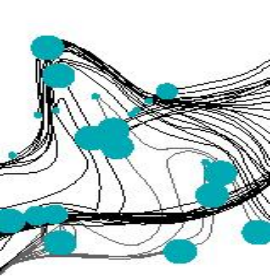

Figuur 2: Gebruikte strategieën voor formatief toetsen volgens docenten en leerlingen

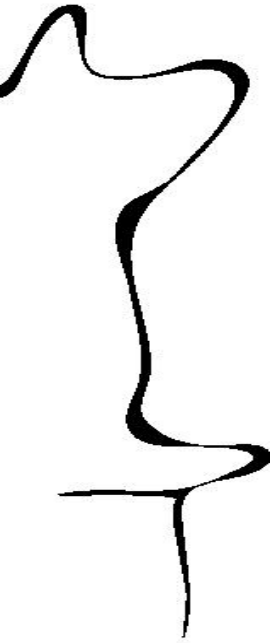

LEERDOELEN EN SUCCESCRITERIA (FEED UP)

-
- <https://youtu.be/s6SF2tkza1Q?t=6>
  - https://www.youtube.com/watch?v=JYRfURVI_TM
  - “Starting with the end in mind” (Covey, 1989)
  - Leerdoelen: wat we willen dat leerlingen leren
    - Veel zonder context, want transfer belangrijk
    - Starten met leerdoelen begin les/lessenserie
  - Succescriteria: De criteria die we gebruiken om te beoordelen of leeractiviteiten waar leerlingen aan deelnamen succesvol waren.
    - Hierin kun je differentiëren (e.g., meer of minder ondersteuning)
-

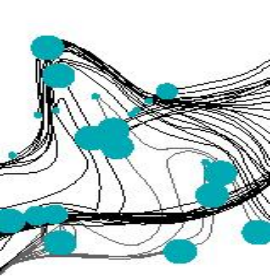

INFORMATIE VERZAMELEN OVER LEREN (FEED BACK)

- https://www.youtube.com/watch?v=UG5iK7TMRuU&list=PLmFr8dtDPc_1lojBbn_dzkJZZUOIAnfLk&index=4
- Informatie verzamelen over wat een leerling weet
- Het feit dat je er les over hebt gegeven wil nog niet zeggen dat de leerling het geleerd heeft
- Verschillende vormen van informatie verzamelen, zowel formeel als informeel toetsen: discussies in de klas, vragen stellen, toetsen, mondeling, observaties, huiswerk etc.

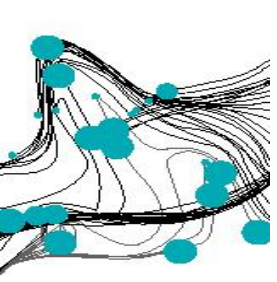

FEEDBACK/ACTIE ONDERNEMEN (FEED FORWARD)

- [SLO filmpje 3.10](#)
- Het geven van feedback over de voortgang van het leren
- Correctieve feedback: Het corrigeren van misconcepties en strategieën.
Bevestigende feedback: het laten weten aan de leerling dat hij/zij op het juiste spoor zit
- Feedback moet:
  - Stimuleren tot nadenken (over prestaties en leren)
  - Informatie bevatten over de huidige situatie
  - Informatie bevatten over de gewenste situatie
  - Informatie bevatten over hoe naar de gewenste situatie te komen (echter, niet de oplossing geven, leerlingen zelf de tijd en kans geven te verbeteren)

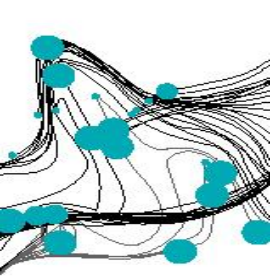

PEER ASSESSMENT

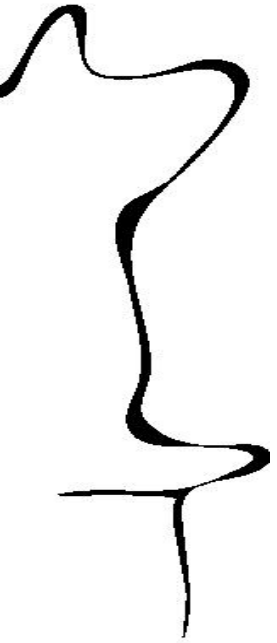
(FEED UP, FEED BACK, FEED FORWARD)

- Leerlingen kunnen van elkaar leren
- Peer feedback: elkaars werk van feedback voorzien: niet om te beoordelen, maar om te verbeteren
- Coöperatief, collaboratief leren: individuele verantwoordelijkheid essentieel
  - Iedere leerling moet zijn/haar best doen, anders slaagt de groep niet
  - Het moet duidelijk zijn wat iedere leerling heeft bijgedragen
- Dit zijn vaardigheden waarin leerlingen getraind moeten worden, wat zijn leerdoelen, hoe geef je feedback, hoe stel je vragen etc.

SELF-ASSESSMENT (FEED UP, FEED BACK, FEED FORWARD)

- Leerlingen zijn verantwoordelijk voor hun eigen leren
- Belangrijke factoren:
  - Leeractiviteiten koppelen aan persoonlijke doelen (leerdoelen en succes criteria)
  - Het verbinden van het doen van moeite aan succes (feedback)
  - Studenten hun eigen werk laten plannen (metacognitie)

CYCLUS FORMATIEF TOETSEN/EVALUEREN

Waar werkt de leerling naartoe?

Waar staat de leerling nu?

Hoe komt de leerling naar de gewenste situatie?

Figuur 3: Bron SLO

PRAKTIJK

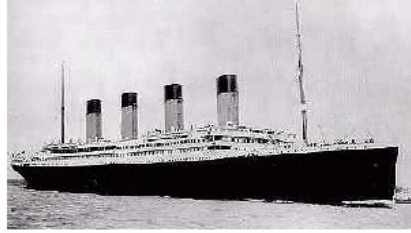
Lessenserie leesvaardigheid Engels

Feed up: waar werk ik naartoe?

Motivatie voor indeling van leesteksten	
A1 titel	Type tekst Lengte zinnen Structuur zinnen / grammatica Type vocabulaire
A2 titel	Type tekst Lengte zinnen Structuur zinnen / grammatica Type vocabulaire
B1 titel	Type tekst Lengte zinnen Structuur zinnen / grammatica Type vocabulaire

(Tekst B1)

April 15, 1912

DailyPast.com correspondent James Wiley found himself aboard the RMS Carpathia and at the centre of a rescue drama as the ship races to the rescue of over 700 passengers aboard the RMS Titanic which sank below the Atlantic waves at around 2am this morning. Here is his report.

RMS Carpathia, 300 miles east of Newfoundland - The ship they said was unsinkable is no more. Vanished beneath the icy waters of the North Atlantic having taken approximately 1500 souls with her. I am aboard the RMS Carpathia among more than 700 desperate people who we lifted aboard in the early hours of this morning from lifeboats launched from the sinking liner between midnight and 2am.

(Tekst A2)

Saturday night

Rather cloudy across Scotland and parts of Northern Ireland, some rain or showers in the north. There will be clear periods elsewhere, and remaining dry. This will lead to a few mist patches in central areas.

Sunday

A very warm day with some sunshine, but clouds developing in central and eastern areas, leading to a few showers. The best of the sunshine will be in the west.

(Tekst A1)

The Titanic is a very famous ship. In 1912 it was new. It was the biggest ship in the world. It was also very beautiful and expensive. People said that it was very safe.

On April 12, 1912, it started to go on its first trip. It left Southampton, England. It was going to New York. It had over 2,200 people on it. There were 1,310 passengers and 898 crew.

On April 14, at night, there was a lot of fog. It was hard to see. The boat went very fast. It hit an iceberg. In only 2 ½ hours the boat sank. There were not enough lifeboats. Many people had to swim, but the water was very cold. 1,503 people died in the cold water.

Rapportage diatekst / diawoord Engels

HAVO Klassen resultaten Toets 1A.pdf - Adobe Acrobat Reader DC

Bestand Bewerken Beeld Venster Help

Start Gereedschappen HAVO Klassen resul... x Aanmelden

Diatekst Engels/Diawoord Engels

	DIA TEKST ENGELS				DIA WOORD ENGELS	
	ELN	Ref.niveau	Letterscore	Lezerstype	EWN	Letterscore
Timo Bollen	94	NAAR B1		A	- 73	B
Jules Bouwman	78	NAAR A2		A	- 77	B
Jari Coobs	91	A2		A	- 75	B
Dave ten Have	78	NAAR A2		A	- 69	C
Thijs ten Have	64	A1		C	Compenserende lezer 59	E
Kim Hillen	64	A1		C	- 60	D
Lode Hulshof	75	NAAR A2		B	- 63	D
Niels Hummelink	70	A1		B	- 64	C
Chiel Immink	65	A1		C	Compenserende lezer	
Melissa Jacobs	65	A1		C	Schoolse lezer 56	E
Ivar te Molder	65	A1		C	- 58	E
Marijn Mooij	78	NAAR A2		A	- 74	B
Tess Penterman	66	A1		C	- 60	D
Jan van den Putte	92	NAAR B1		A	- 75	B
Jorn Rietberg	58	NAAR A1		E	Probleemlezer 58	E
Severino Rietberg	67	A1		C	- 68	C
Naomi Schokkin	66	A1		C	- 62	D

210,3 x 297,0 mm

PRAKTIJK

Lessenserie leesvaardigheid Engels

Feed back: waar sta ik nu?

	Algemeen(diataal)	Ik (nu)	Ik (eind lj 1)
Streefniveau Tekst	71 - 75		
Letterscore Tekst	A(goed), B(ruim voldoende) C(net voldoende) D, E		
Streefniveau leesvaardigheid	A2(+) eind leerjaar 1		

PRAKTIJK

Lessenserie leesvaardigheid Engels

Feed forward: hoe kom ik op mijn streefniveau?

Plan van aanpak tekst (tekstbegrip)

- 1.
- 2.
- 3.

Plan van aanpak woord (woordenschat)

- 1.
- 2.
- 3.

Hoe kom ik op mijn streefniveau?

Plan van aanpak Tekst (tekstbegrip):

1. meer teksten lezen in Engels
en meer Engelse TV series

2. meer op internet opzoeken als
ik iets niet snap

3.

Plan van aanpak Woord (woordenschat):

1. meer op internet dingen doen wat
met engels te maken heeft

2.

Hoe kom ik op mijn streefniveau?

Plan van aanpak Tekst (tekstbegrip):

1. meer lezen
2. woordenschat verbeteren
- 3.

Plan van aanpak Woord (woordenschat):

1. meer woordjes leren
2. minder snel translate gebruiken

Hoe kom ik op mijn streefniveau?

Plan van aanpak Tekst (tekstbegrip):

1. vaker leren
2. beter lezen
3. beter leren

Plan van aanpak Woord (woordenschat):

1. meer woorden leren
2. ~~meer~~ beter woorden leren

PRAKTIJK

Lessenserie leesvaardigheid Engels

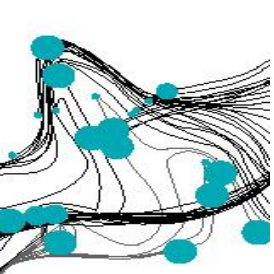
DIFFERENTIATIE: AANSLUITEN BIJ LEERBEHOEFTE VAN LEERLINGEN

Differentiatie in aanvullend lesmateriaal:

A-lezers   Teksten op niveau samen lezen

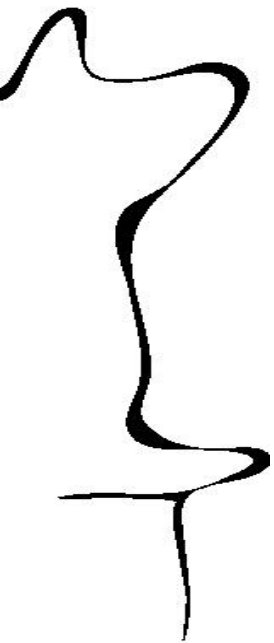
B-C-D lezers   Met gerichte opdracht samen teksten analyseren

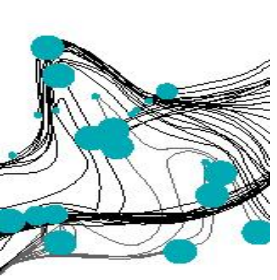
E-lezers   Samen met docent teksten analyseren met aandacht voor leesstrategie en woordbegrip

VERVOLGONDERZOEK

- Professionalisering van docenten rondom formatief toetsen (Universiteit Twente, SLO, Maastricht University, Ministerie OCW)
  - Primair onderwijs
  - Voortgezet onderwijs
- Leernetwerken rondom formatief toetsen (Wageningen University & Research, Hogeschool Utrecht, SLO, Ministerie OCW)
  - Voortgezet onderwijs

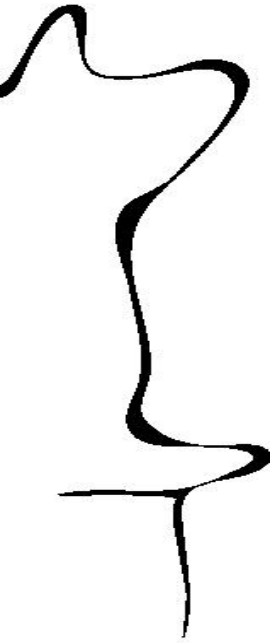
TOT SLOT....

Reflectietool: Formatief toetsen (OGW en AfL)

- Docentenvragenlijst
- Leerlingenvragenlijst

Beschikbaar op www.datateams.nl

Tot slot: gratis boek over formatief toetsen: www.toetsrevolutie.nl

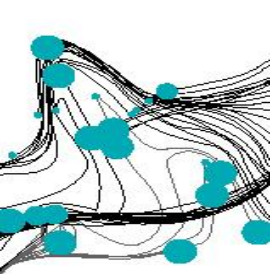
research ED
Amsterdam 2018

UNIVERSITY OF TWENTE

HARTELIJK DANK VOOR DE AANDACHT

w.b.kippers@utwente.nl

c.h.d.Wolterinck@utwente.nl / c.wolterinck@marianum.nl

LITERATUUR

Deze presentatie is grotendeels gebaseerd op:

- Kippers, W. B., Schildkamp, K., & Poortman, C. L. (2016, April). The use of formative assessment by teachers in secondary education in the Netherlands. Artikel gepresenteerd op de AERA conferentie, 10 april, Washington D.C., USA.
- Van der Kleij, F. M., Vermeulen, J. A., Schildkamp, K., & Eggen, T. J. H. M. (2015). Integrating data-based decision making, assessment for learning and diagnostic testing in formative assessment. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 22, 324–343.
- Wiliam, D., & Leahy, S. (2015). *Embedding formative assessment. Practical techniques for k-12 classrooms*. West Palm Beach: Learning Sciences International.
- Wolterinck, C.L., Kippers, W.B., Schildkamp, K., & Poortman, C.L. (2016, April). Factors influencing the use of formative assessment in the classroom. Artikel gepresenteerd op de AERA conferentie, 9 april, Washington D.C., USA.
- Kippers, W.B., Wolterinck, C.H., Schildkamp, K., Poortman, C.L. (2016). *Strategieën voor formatief toetsen in de lespraktijk: onderzoek en concrete voorbeelden [Strategies for formative assessment in the classroom: research results and examples]*. In D. Sluismans & R. Kneyber (Eds.). *The assessment revolution*. Culemborg: Uitgeverij Phronese.

